

ชื่อวิทยานิพนธ์	ภาวะผู้นำและบทบาทของอิหม่ามในการจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดนครราชสีมา
ผู้เขียน	นายอับดุลอาซิซ เจ๊ะมามะ
สาขาวิชา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของอิหม่ามในการจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของอิหม่ามในการจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำของอิหม่ามในการจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดนครราชสีมา 4) เพื่อเปรียบเทียบระดับบทบาทของอิหม่ามในการจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดนครราชสีมา และ 5) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำและบทบาทของอิหม่ามในการจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อิหม่ามในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 234 คน และผู้เชี่ยวชาญกำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำและบทบาทของอิหม่าม จำนวน 12 คน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำและบทบาทของอิหม่ามในการจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดนครราชสีมา และขั้นตอนที่ 2 เป็นการจัดสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟ และทดสอบรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำของอิหม่ามด้านความรับผิดชอบ ด้านวิสัยทัศน์กว้างไกล ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านกระบวนการควบคุม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ระดับบทบาทของอิหม่ามด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคคล ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ด้านงานกิจกรรมนักเรียน และด้านงานธุรการและการเงิน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำของอิหม่าม พบว่า อิหม่ามที่มีอายุ วุฒิการศึกษา ศาสนา และวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนที่มีประสบการณ์ในการบริหารศูนย์ฯ (ตาดีกา)

ต่างกันมีภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และที่มีขนาดของ ศูนย์ฯ (ตาดีกา) ต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 เฉพาะด้านความรับผิดชอบ ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของอิหม่าม พบว่า อิหม่ามที่มีอายุต่างกันมีบทบาท ในการจัดการศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่มีวุฒิ การศึกษาศาสนาต่างกัน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีบทบาท ในการจัดการศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคคล ด้านงานกิจกรรมผู้เรียน และด้านงานธุรการและการเงิน ส่วนด้านความสัมพันธ์ชุมชนไม่แตกต่างกัน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารศูนย์ฯ (ตาดีกา) ต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านธุรการการเงิน และด้านความสัมพันธ์ชุมชน และที่ปฏิบัติงานในขนาดของศูนย์ฯ (ตาดีกา) ต่างกัน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เฉพาะด้านงานบุคคล ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของอิหม่ามมี 4 ด้าน ได้แก่ด้านวิสัยทัศน์กว้างไกล ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านกระบวนการควบคุม ส่วนแนวทางการพัฒนาบทบาทของ อิหม่ามมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคคล ด้านงานความสัมพันธ์ชุมชน ด้านงาน กิจกรรมนักเรียน และด้านงานธุรการและการเงิน

Thesis Title	Leadership and Roles of Imam in Managing Provision of Mosque-based Educational Centers (Tadika) in Narathiwat Province
Author	Mr. Abdulaziz Jehmama
Major Program	Islamic Educational Administration and Management
Academic Year	2012

ABSTRACT

The objectives of the research were: 1) to study the level of leadership of Imam in managing provision of mosque-based educational centers (Tadika) in Narathiwat province; 2) to study the level of roles of Imam in managing provision of mosque-based educational centers (Tadika) in Narathiwat province; 3) to compare the level of leadership of Imam in managing provision of mosque-based educational centers (Tadika) in Narathiwat province; 4) to compare the level of roles of Imam in managing provision of mosque-based educational centers (Tadika) in Narathiwat province; 5) to study approaches in developing the leadership and roles of Imam in managing provision of mosque-based educational centers (Tadika) in Narathiwat province. The sample group in the study was 234 Imams in Narathiwat province and 12 experts in putting approaches in developing the leadership and roles of Imam in managing. The study was divided into 2 steps: 1) survey research step in which the questionnaire about the leadership and roles of Imam in managing provision of mosque-based educational centers (Tadika) in Narathiwat province was used the tool ; 2) group discussion in which record form of group discussion was used as the tool. The statistics used in the study were: frequency, percentage, average, standard deviation, F value and two tests as the approach of scheffe.

The results

1. The level of leadership of Imam in the field of the responsibility, the vision, the participating management and the monitoring process in general were in the "Very Much" level.
2. The level of roles of Imam in the field of the academic affairs, personal managing affairs, public relationship affairs, student affairs, administration and monetary affairs in general were in the "Very Much" level.

3. Comparing the level of leadership of Imam, the study shows that Imams in different ages and Islamic study qualification and academic study qualification have in general and each field the statically magnificent at the .01 level of different states of the leadership; the ones who have different experiences in the mosques' study center (Tadika) have no different states of leadership in general and in each field, and the ones who administrate different sizes of mosques' study center (Tadika) have no different states of leadership in general, but have statically magnificent at the 0.1 level of different states of leadership in field of responsibility only, not others.

4. Comparing the level of roles of Imam, the study shows that Imams in different ages have in general and in each field statically magnificent at the .01 level of different roles in managing Tadika; the ones with different Islamic qualification have no different in general and in each field; the ones with different academic qualification have no different in general but the have statically magnificent in each field of academic affairs, personal management, student affairs, general and monetary administration, not public relationship affairs; the ones with the different experience in managing Tadika have no different in general, but they have statically magnificent at the .01 level of different roles in the management in field of personal management only, not others.

5. There are 4 approaches in developing the states of Imams' leadership: vision field, sharing administration field, and monitoring process. Whereas there are 5 approaches in developing their roles: academic affairs, personal administration, public relationship affairs, student affairs, and general and monetary administration.

موضوع البحث	الحالة الرئاسية لأئمة المساجد ودورهم في تعليم روضة الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) بولاية ناراتيووات
الباحث	عبدالعزیز جیءمامت
التخصص	الإدارة التربوية الإسلامية وتديرها
العام الجامعي	1433 هجرية

مستخلص البحث

استهَدَفَ هذا البحث إلى (1) دراسة الحالة الرئاسية لأئمة المساجد في تعليم روضة الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) بولاية ناراتيووات (2) دراسة دورهم في تعليم روضة الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) بولاية ناراتيووات (3) مقارنة الحالات الرئاسية بين الأئمة في تعليم روضة الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) بولاية ناراتيووات (4) مقارنة دورهم في تعليم روضة الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) بولاية ناراتيووات (5) بحث سبل تنمية حالات رئاستهم ودورهم في تعليم روضة الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) بولاية ناراتيووات. المشتركون في إجراء هذه الدراسة هم 234 إمام المساجد في ولاية ناراتيووات و 12 خبيراً في تنمية رئاسة الأئمة . وقد قُسمت الدراسة إلى مرحلتين، المرحلة الأولى : البحث الميداني، والأدوات المستخدمة في إجراء هذه الدراسة هي الاستبيان للحالات الرئاسية لأئمة المساجد ودورهم في تعليم روضا الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) بولاية ناراتيووات، والمرحلة الثانية : إقامة النقاش الجماعي بين هؤلاء الأئمة، والأدوات المستخدمة في إجراء النقاش هي دفتر تسجيل النقاش الجماعي. الإحصائيات التي استخدمت في الدراسة هي قيمة التردد ، النسبة المئوية ، القيمة المتوسطة، قيمة الانحراف وقيمة اختبار F والاختبار الزوجي على طريقة شيفي.

نتائج البحث

1. الحالات الرئاسية لأئمة المساجد من ناحية تحمل المسؤولية وناحية الرؤية و ناحية الإدارة المشاركة وناحية طريقة المراقبة تكون في الوجه العام في مستوى "جيد جداً".
2. دور الأئمة من ناحية الشؤون العلمية و ناحية إدارة الكوادر و ناحية العلاقة العامة وناحية الشؤون الطلابية والإدارية والمالية في الوجه العام في مستوى "جيد جداً".

3. بمقارنة حالات رئاستهم نظرا لتفاوتهم في العمر والتأهلات العلمية الدينية والأكاديمية فإنها في الوجه العام و في كل ناحية على حدة مختلفة باختلاف الأعمار والتأهلات العلمية اختلافا ذا دلالة إحصائية في مستوى 01. أما تفاوتهم في خبرة إدارة روضة الأطفال (تاديكيا) فإنه لا يجعل حالات رئاستهم في الوجه العام و في كل ناحية على حدة تختلف من إمام إلى آخر، وأما تفاوت أحجامروضات الأطفال التي يديرونها فإنه لا يجعل حالات رئاستهم تختلف في الوجه العام وإنما تختلف في كل ناحية على حدة وهي ناحية تحمل المسؤولية اختلافا ذا دلالة في الاحصائية في مستوى 01، وأما في الناحيات الأخرى فإنها لا تختلف.

4. بمقارنة أدوارهم نظرا إلى تفاوتهم في العمر فإنها في الوجه العام وفي كل ناحية على حدة تختلف من إمام إلى آخر اختلافا ذا دلالة إحصائية في مستوى 01، أما أدوارهم نظرا إلى تفاوتهم في مؤهلاتهم الدراسية الدينية فإنها لا تختلف من البعض إلى الآخر في الوجه العام وفي كل ناحية على حدة ، وأما أدوارهم نظرا إلى تفاوتهم في مؤهلاتهم الدراسية الأكاديمية فإنها لا تختلف من البعض إلى الآخر في الوجه العام ولكن تختلف اختلافا ذا دلالة إحصائية في كل ناحية على حدة وهي في ناحية الشؤون العلمية وإدارة الكوادر و الشؤون الطلابية والإدارية والمالية ولا تختلف في ناحية شؤون العلاقة العامة ، أما تفاوتهم في الخبرات في إدارةروضات الأطفال (تاديكيا) فإنها لا يجعل أدوار الأئمة تختلف في الوجه العام ولكنها تختلف في كل ناحية على حدة اختلافا ذا دلالة إحصائية وهي في ناحية الإدارة المالية وشؤون العلاقة العامة ، وأما تفاوت أحجامروضات الأطفال التي يديرونها فإنه لا يجعل أدوارهم تختلف في الوجه العام وإنما تختلف في كل ناحية على حدة وهي ناحية إدارة الكوادر اختلافا ذا دلالة في الاحصائية في مستوى 01، وأما في الناحيات الأخرى فإنها لا تختلف.

5. هناك أربع نواح لتنمية الحالات الرئاسة لأئمة المساجد وهي ناحية بُعد آراءهم وناحية المشاركة في الإدارة وعملية المراقبة ، وهناك خمس نواح لتنمية أدوارهم وهي ناحية إدارة الكوادر وناحية شؤون العلاقة العامة وناحية الشؤون الطلابية و الناحية الإدارية والمالية.